

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการขยายผลของเกษตรกรร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผล

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 112 คน และเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 139 คน รวมทั้งสิ้น 251 คน โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสัมภาษณ์เกษตรกรและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ (Chi-square test) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

อายุ เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 63.7 มีอายุระหว่าง 41-60 ปี เกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการขยายผล มีอายุเฉลี่ย 47.7 ปี

เพศ เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 64.5 เป็นเพศชาย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 70.5 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 59.7

ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 63.7 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมากมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 57.1 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมากมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 69.1

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 55.4 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 22.9 ปี เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 19.1 ปี

ขนาดพื้นที่ถือครอง เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 58.9 มีขนาดพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 7.1 ไร่ เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 5.0 ไร่

รายได้ทางการเกษตร เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 43 มีรายได้ทางการเกษตรระหว่าง 50,001-100,000 บาท/ปี รายได้ทางการเกษตรสูงสุด 600,000 บาท/ปี รายได้ทางการเกษตรต่ำสุด 20,000 บาท/ปี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีรายได้เฉลี่ย 84,335 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 69982.27 รายได้ทางการเกษตรสูงสุด 600,000 บาท/ปี รายได้ทางการเกษตรต่ำสุด 22,500 บาท/ปี เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีรายได้เฉลี่ย 74,585 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 57206.04 รายได้ทางการเกษตรสูงสุด 423,300 บาท/ปี รายได้ทางการเกษตรต่ำสุด 20,000 บาท/ปี

จำนวนแรงงานในครอบครัว เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 61.35 มีจำนวนแรงงานในครอบครัว ระหว่าง 1-2 คน จำนวนแรงงานในครอบครัวสูงสุด 6 คน จำนวนแรงงานในครอบครัวต่ำสุด 1 คน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผล มีจำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.6 คน มีจำนวนแรงงานในครอบครัวสูงสุด 6 คน มีจำนวนแรงงานในครอบครัวต่ำสุด 1 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผล มีจำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.4 คน มีจำนวนแรงงานในครอบครัวต่ำสุด 1 คน มีจำนวนแรงงานในครอบครัวสูงสุด 6 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87

การได้รับข่าวสาร เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 91.2 ได้รับข่าวสารจากทางโทรทัศน์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารจากทางโทรทัศน์ร้อยละ 88.4 ได้รับข่าวสารจากทางวิทยุ ร้อยละ 82.1 ได้รับข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกรร้อยละ 78.6 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารจากทางโทรทัศน์ร้อยละ 93.5 ได้รับข่าวสารจากทางวิทยุร้อยละ 78.4 ได้รับข่าวสารจากทางเพื่อนเกษตรกรร้อยละ 75.5

ตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 78.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมากไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 66.1 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมาก ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 89.2

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 45.4 ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนมาก ร้อยละ 68.8 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-2 ครั้ง/ปี เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมากไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 79.9 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่สูงสุด 30 ครั้ง/ปี

การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร เกษตรกรส่วนมากเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรร้อยละ 72.9 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนมากเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรร้อยละ 81.3 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลส่วนมากเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรร้อยละ 66.2

แหล่งเงินทุน เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 86.9 อาศัยเงินทุนในการทำเกษตรของตนเอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอาศัยเงินทุนในการทำเกษตรของตนเองร้อยละ 88.4 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการอาศัยแหล่งเงินทุนในการทำเกษตรของตนเองร้อยละ 85.6

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม กับตัวแปรตามคือ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการขยายผล ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามสรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้ พบว่า

ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการขยายผลมี 5 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานในครอบครัว ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร และเงินทุน ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการขยายผล คือ อายุ เพศ ประสบการณ์ในการทำเกษตร รายได้ทางการเกษตร การได้รับข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่

เหตุผลที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ

การตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการขยายผล

เหตุผลการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการขยายผล พบว่า เหตุผลที่เกษตรกรมีการตัดสินใจมากที่สุด คือ เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพราะต้องการเพิ่มรายได้ มีจำนวน 107 คน ต้องการปัจจัยการผลิตจากศูนย์ มีจำนวน 103 คน และต้องการรับความรู้เพิ่มเติม มีจำนวน 81 คน

การตัดสินใจของเกษตรกรในการไม่เข้าร่วมโครงการขยายผล

เหตุผลการตัดสินใจของเกษตรกรในการไม่เข้าร่วมโครงการขยายผล พบว่า เหตุผลที่เกษตรกรมีการตัดสินใจมากที่สุด คือ เกษตรกรตัดสินใจไม่เข้าร่วมโครงการเพราะพื้นที่ไม่เหมาะสม มีจำนวน 66 คน ขาดแหล่งเงินทุน มีจำนวน 56 คน ไม่มีเวลาเข้าร่วมโครงการ มีจำนวน 41 คน และไม่สนใจ ไม่เห็นประโยชน์ มีจำนวน 34 คน

แต่ในเกษตรกรกลุ่มที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมบางส่วนก็มีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการในอนาคตถ้าหากมีเวลาว่างตรงกับเวลาที่เข้าร่วมโครงการ บางส่วนให้ความคิดเห็นว่าอยากเข้าร่วมในอนาคตถ้ามีกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่การเกษตรของตนเอง บางส่วนให้ความคิดเห็นว่าการเปิดอบรมมีการรับจำนวนที่จำกัดจึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้อยากให้ทางศูนย์ฯมีการเปิดการอบรมบ่อยมากขึ้น และบางส่วนก็ไม่ทราบข่าวสารจึงทำให้พลาดการเข้าร่วมโครงการ

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้แก่

1. ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำไม่คุ้มกับการลงทุน คิดเป็นร้อยละ 58.0
ข้อเสนอแนะให้รัฐบาลประกันราคาสินค้าการเกษตร จัดหาตลาดรองรับ มีการจัดตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
2. ปัญหาเรื่องรายได้ทางการเกษตรน้อยลง คิดเป็นร้อยละ 22.3
ข้อเสนอแนะให้ศูนย์ฯช่วยสนับสนุนปัจจัยการผลิต แนะนำการปลูกพืชหมุนเวียน รัฐบาลประกันราคาสินค้าการเกษตร จัดหาตลาดรองรับผลผลิต
3. ปัญหาเรื่องพื้นที่ถือครองในการเกษตรน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 22.3
ข้อเสนอแนะรัฐบาลช่วยจัดสรรที่ดินทำกินเพิ่ม จัดให้มีการเช่าที่ดินทำเพื่อการเกษตร ศูนย์ฯแนะนำส่งเสริมอาชีพที่ไม่ต้องใช้พื้นที่มาก
4. ปัญหาเรื่องดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร คิดเป็นร้อยละ 18.7
ข้อเสนอแนะหน่วยงานของรัฐช่วยมาตรวจสภาพดินพร้อมให้คำปรึกษา ศูนย์ฯแนะนำ อบรมการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ การปรับปรุงดิน
5. ปัญหาเรื่องภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 16.1
ข้อเสนอแนะรัฐบาลให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำผ่อนระยะยาว
6. ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำในการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 13.4
ข้อเสนอแนะรัฐบาลจัดหาแหล่งน้ำ ขุดลอกถ้าเหมืองขยายพื้นที่รับน้ำ เพิ่มฝายเก็บกักน้ำพร้อมระบบส่งน้ำ สนับสนุนทำบ่อน้ำเพื่อการเกษตร
7. ปัญหาเรื่องปริมาณผลผลิตลดลง คิดเป็นร้อยละ 10.7
ข้อเสนอแนะศูนย์ฯแนะนำอบรมเรื่องการเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต
8. ปัญหาเรื่องแรงงานมีไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 7.1
ข้อเสนอแนะรัฐบาลช่วยในเรื่องเครื่องทุ่นแรงหรืออุปกรณ์เกษตร ศูนย์ฯอบรมส่งเสริมอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงานมาก

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผลของเกษตรกร

ระดับการศึกษา มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล อาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันในระดับการศึกษา ซึ่งขัดแย้งกับ อภิวัฒน์ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลผลในการตัดสินใจปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งสอดคล้องกับ นพรัตน์ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกร จังหวัดลำปาง พบว่าการศึกษามีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

จำนวนแรงงานในครอบครัว มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล อาจเป็นเพราะว่าจำนวนแรงงานของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันซึ่งขัดแย้งกับ ชวัชชัย (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชตลอดปีในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชตลอดปี

ตำแหน่งทางสังคม มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล กล่าวคือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีความแตกต่างกัน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีตำแหน่งทางสังคมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ทำให้มีโอกาสได้รับข่าวสารของโครงการหรือมีความคุ้นเคยใกล้ชิดกับปะเจ้าหน้าทีเกษตรได้ง่ายกว่าจึงทำให้มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการซึ่งขัดแย้งกับ อัสวิน (2544) พบว่าตำแหน่งทางสังคมไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรยังชีพ

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล กล่าวคือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการขยายผลและเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการขยายผลมีความแตกต่างกันกับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัสวิน (2544) พบว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำให้เกษตรกรได้รับรู้รายละเอียดต่างๆของโครงการยังชีพส่งผลให้ตัดสินใจเข้าร่วมทำกิจกรรมในโครงการดังนั้นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่จึงมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรยังชีพ ชวัชชัย (2540) ศึกษาพบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการที่เกษตรกรเขียนจดหมายสอบถามปัญหาหรือขอความรู้ทางการเกษตรจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมของเกษตรกรในการปลูกพืชตลอดปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล อาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนที่เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรที่มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ

เงินทุน มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผลกล่าวคือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีความแตกต่างกัน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีเงินทุนในการทำเกษตรที่สูงกว่าและมีแหล่งเงินลงทุนในการทำเกษตรที่มากกว่าทำให้มีโอกาสในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการได้ง่ายกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งขัดแย้งกับ เอกชัย (2545) พบว่าเงินทุนในการทำเกษตรไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีแหล่งเงินทุนในการทำเกษตรที่ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผลของเกษตรกร

อายุ ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีอายุใกล้เคียงกัน ไม่มีความแตกต่างกันมากนักซึ่งสอดคล้องกับ ศิวาพร (2545) ได้ศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ของเกษตรกร อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ของเกษตรกร

เพศ ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผลอาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมของเกษตรกรในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์

ประสบการณ์ในการทำเกษตร ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผลอาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีประสบการณ์ในการทำเกษตรไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับเวช (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตอร์เบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกรในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประสบการณ์ในการปลูกสตอร์เบอร์รี่ไม่มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์

ขนาดพื้นที่ถือครอง ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล กล่าวคือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการขยายผลและเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการไม่มีความแตกต่างกันกับขนาดพื้นที่ถือครอง ซึ่งขัดแย้งกับอินทร์โพธิ์ (2539) พบว่าสมาชิกโครงการจะมีพื้นที่ถือครองมากกว่าผู้ไม่เป็นสมาชิกโครงการซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างมากแต่สอดคล้องกับเอกชัย (2545) พบว่าขนาดพื้นที่ถือครองไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์

รายได้ทางการเกษตร ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผลอาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีรายได้ไม่แตกต่างกันมากนักจึงไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล ซึ่งสอดคล้องกับ

อัศวิน (2544) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการเกษตรยั่งยืน อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารายได้ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรยั่งยืน

การได้รับข่าวสาร ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผลอาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มได้รับข่าวสารไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิฆัมพร (2542) พบว่าการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีผลต่อความสำเร็จของการปลูกถั่วเหลืองในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการขยายผลดังนี้

เกษตรกรบางกลุ่มยังมีความเข้าใจในโครงการขยายผลน้อยจึงทำให้ไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯควรหมั่นเข้าไปพบปะ ให้ความรู้หรือบอกข่าวสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกอบรม และทางศูนย์ฯก็มีกิจกรรมให้เข้าร่วมหลากหลายหลักสูตรให้เกษตรกรได้เลือก เมื่อเจ้าหน้าที่มีโอกาสลงพื้นที่สม่ำเสมอจะทำให้เกษตรกรได้ทราบข่าวสารและเข้าใจในโครงการทำให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้ทราบวัตถุประสงค์เงื่อนไข รายละเอียดของโครงการก็เป็นสิ่งสำคัญที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการต้องชี้แจงให้เกษตรกรเข้าใจและกระตุ้นให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยให้มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการที่แท้จริงโครงการจึงจะประสบผลสำเร็จ แต่ถ้าเกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพราะต้องการเพียงสิ่งของหรือเงินตอบแทน โครงการนี้ก็ประสบความล้มเหลวดังเช่นหลายๆ โครงการที่เคยล้มเหลวมาในอดีต

ทั้งนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ต้องการเข้าร่วมโครงการแต่ยังไม่สามารถเข้าร่วมได้เพราะติดเรื่องปัญหาต่างๆ เช่น เวลาว่างไม่ตรงกับเวลาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนคนที่เปิดให้เข้าร่วมโครงการมีอยู่อย่างจำกัด หรือเงินทุนมีไม่เพียงพอในการดำเนินการ ฉะนั้นทางศูนย์ฯควรมีการเปิดอบรมบ่อยขึ้นหรือเปิดอบรมให้ตรงกับเวลาและความต้องการของเกษตรกร และทางรัฐบาลจึงควรให้ความช่วยเหลือมีการให้สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำผ่อนระยะยาวมากขึ้นและเพิ่มช่องทางให้เกษตรกรได้เข้าถึงแหล่งทุนได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เท่านั้นควรจะขยายผลการศึกษาไปในศูนย์อื่นๆหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ควรศึกษาถึงบทบาทและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรของโครงการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3. ควรมีการศึกษาผลการดำเนินงาน โครงการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อสิ้นสุดโครงการ

4. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มองเพียงบางส่วนทางด้านปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมที่เห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อาจมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ควรจะนำมาพิจารณาด้วยเช่นกัน